

Spis treści

Przedmowa	1
1. Podstawy prawne i organizacyjne pobierania i przeszczepiania komórek, tkanek i narządów w Polsce	3
<i>Jarosław Czerwiński, Roman Danielewicz</i>	
1.1. Wprowadzenie	3
1.2. Prawo i organizacja pobierania i przeszczepiania narządów od zmarłych dawców w Polsce	6
2. Socjologiczne i psychologiczne aspekty pobierania i przeszczepiania narządów od zmarłych	29
<i>Anna Jakubowska-Winecka</i>	
2.1. Wprowadzenie	29
2.2. Ewolucja postaw społecznych wobec medycyny transplantacyjnej	30
2.3. Postawy społeczne wobec transplantacji w Polsce	31
2.4. Postawy środowiska medycznego	35
2.5. Psychologiczne aspekty transplantacji z perspektywy biorców narządów	36
3. Dawstwo i pobieranie narządów	43
<i>Jarosław Czerwiński, Anna Jakubowska-Winecka, Tomasz Kubik, Robert Becler, Monika Trujnara</i>	
3.1. Wprowadzenie	43
3.2. Identyfikacja i kwalifikacja dawcy	45
3.3. Śmierć mózgu i jej rozpoznawanie	48
3.4. Patofizjologia umierania mózgu	60
3.5. Opieka nad zmarłym dawcą narządów	61
3.6. Rola pielęgniarki oddziału intensywnej terapii podczas identyfikacji i kwalifikacji zmarłego dawcy narządów	68
3.7. Koordynacja i dokumentacja pobrania wielonarządowego	82
4. Pielęgniarka jako koordynator transplantacyjny	87
<i>Aleksandra Woderska</i>	
4.1. Wprowadzenie	87
4.2. Zadania pielęgniarki jako szpitalnego koordynatora pobierania narządów	88
4.3. Zadania pielęgniarki jako regionalnego koordynatora pobierania i przeszczepiania narządów w ośrodku transplantacyjnym	89

4.4.	Zadania pielęgniarki jako koordynatora centralnego w biurze Poltransplantu	90
4.5.	Pielęgniarka w „nowym cyklu życia”	91
5.	Techniki pobierania i przechowywania narządów od zmarłych dawców	103
	<i>Michał Wszola, Marcin Maruszewski, Piotr Domagała, Marta Kotomska</i>	
5.1.	Wprowadzenie	103
5.2.	Pielęgniarka operacyjna w zespole transplantacyjnym	104
5.3.	Technika pobrania wielonarządowego	106
5.4.	Zadania instrumentariuszki podczas pobrania wielonarządowego	114
5.5.	Praktyczne uwagi dotyczące pobrania wielonarządowego	115
5.6.	Zasady przechowywania, transportu i znakowania narządów	117
6.	Pobieranie i przeszczepianie narządów od zmarłych w mechanizmie trwałego zatrzymania krążenia	123
	<i>Maciej Kosieradzki, Łukasz Szemis</i>	
6.1.	Wprowadzenie	123
6.2.	Kategorie dawców po nieodwracalnym zatrzymaniu krążenia	124
6.3.	Rozpoznanie zgonu	126
6.4.	Pobieranie narządów od dawcy zmarłego w mechanizmie nieodwracalnego zatrzymania krążenia	126
6.5.	Podsumowanie	130
7.	Immunologiczne podstawy przeszczepiania narządów	133
	<i>Maria Nowaczyk</i>	
7.1.	Wprowadzenie	133
7.2.	Immunologiczne metody monitorowania funkcji układu odpornościowego potencjalnych biorców alloprzeszczepów narządowych	134
7.3.	Odrzucanie przeszczepu narządowego	135
7.4.	Monitorowanie immunologiczne po transplantacji narządów unaczynionych	137
8.	Krajowa Lista Oczekujących na Przeszczepienie i wybór biorcy przeszczepu	139
	<i>Dorota Lewandowska</i>	
8.1.	Wprowadzenie	139
8.2.	Alokacja nerek pobranych od dawców zmarłych	141
8.3.	Zasady alokacji trzustki	141
8.4.	Zasady alokacji wątroby	143
8.5.	Zasady alokacji serca	144
9.	Leczenie immunosupresyjne	145
	<i>Magdalena Durlik</i>	
9.1.	Wprowadzenie	145
9.2.	Leki i zasady leczenia immunosupresyjnego	145
9.3.	Zakażenia u biorców przeszczepów	149
9.4.	Nowotwory u biorców przeszczepów	158

10. Przeszczepianie nerek od zmarłych dawców	165
<i>Wojciech Lisik, Maciej Kosieradzki, Janusz Trzebicki, Dariusz Wasiak, Marta Hreńczuk, Renata Sowińska, Dorota Kaczmarek, Bożena Tucharz</i>	
10.1. Wskazania i kwalifikacja chorych do przeszczepienia nerki	165
10.2. Kwalifikacja zmarłego dawcy nerek	171
10.3. Technika pobrania i sposób przechowywania nerek	173
10.4. Przygotowanie biorcy oraz znieczulenie do operacji przeszczepienia nerki	176
10.5. Monitorowanie i postępowanie śródoperacyjne	185
10.6. Opieka pooperacyjna	189
10.7. Technika przeszczepienia nerki	191
10.8. Zadania pielęgniarki operacyjnej podczas przeszczepienia nerki	195
10.9. Przebieg przeszczepienia nerki z punktu widzenia pielęgniarki operacyjnej	197
10.10. Wczesna opieka pooperacyjna nad biorcą nerki	200
10.11. Powikłania po przeszczepieniu nerki	202
10.12. Zasady opieki długoterminowej nad biorcą nerki	206
10.13. Pielęgniarka w zespole transplantacji nerek	209
11. Pobieranie i przeszczepianie nerek od żywych dawców	217
<i>Jolanta Gozdowska, Artur Kwiatkowski, Dorota Zygiel, Sławomir Nazarewski, Tomasz Jakimowicz, Aleksandra Tomaszek, Andrzej Chmura, Rafał Kieszek, Jarosław Czerwiński</i>	
11.1. Wprowadzenie	217
11.2. Zagadnienia etyczne i społeczne przeszczepiania narządów od żywych dawców	217
11.3. Regulacje prawne pobierania i przeszczepiania narządów od osób żywych	220
11.4. Kwalifikacja żywego dawcy nerki	225
11.5. Metody pobrania nerki od żywego dawcy	233
11.6. Pielęgniarka w systemie opieki nad żywym dawcą nerki	248
12. Przeszczepianie trzustki i wysp trzustkowych	253
<i>Tadeusz Grochowicki, Janusz Trzebicki, Michał Wszół, Aldona Michalak</i>	
12.1. Wprowadzenie	253
12.2. Wskazania i kwalifikacja chorych do przeszczepienia trzustki (trzustki i nerki)	253
12.3. Przygotowanie biorcy do operacji	256
12.4. Pobranie i przechowywanie trzustki (trzustki i nerki)	257
12.5. Zadania pielęgniarki operacyjnej podczas pobrania trzustki i nerki	260
12.6. Znieczulenie do operacji przeszczepienia trzustki (trzustki i nerki)	261
12.7. Monitorowanie i postępowanie śródoperacyjne	263
12.8. Opieka pooperacyjna	266
12.9. Technika przeszczepienia trzustki (trzustki i nerki)	267
12.10. Zadania pielęgniarki operacyjnej podczas przeszczepienia trzustki i nerki	271
12.11. Wczesna opieka pooperacyjna nad biorcą trzustki	274
12.12. Powikłania po przeszczepieniu trzustki (trzustki i nerki)	277
12.13. Opieka długoterminowa po przeszczepieniu trzustki (trzustki i nerki)	278
12.14. Przeszczepienie wyizolowanych wysp trzustkowych	280

13. Przeszczepianie wątroby	285
<i>Marek Pacholczyk, Krzysztof Zieniewicz, Janusz Trzebicki, Olga Tronina, Marta Kotomska, Marta Hreńczuk, Renata Sowińska</i>	
13.1. Wprowadzenie	285
13.2. Wskazania i kwalifikacja chorych do przeszczepienia wątroby	286
13.3. Przeciwwskazania do przeszczepienia wątroby	291
13.4. Pobranie i przechowywanie wątroby od zmarłych dawców	291
13.5. Znieczulenie do operacji przeszczepienia wątroby	295
13.6. Monitorowanie i postępowanie śródoperacyjne	300
13.7. Opieka pooperacyjna	305
13.8. Technika przeszczepienia wątroby	307
13.9. Zadania instrumentariuszki podczas przeszczepiania wątroby	311
13.10. Wczesna opieka pooperacyjna nad biorcą wątroby	315
13.11. Powikłania wczesne i odległe po przeszczepieniu wątroby	317
13.12. Pielęgniarka w zespole transplantacji wątroby	319
13.13. Pobieranie i przeszczepianie fragmentu wątroby od żywych dawców	326
13.14. Przeszczepienie wątroby u pacjentów z przewlekłym wirusowym zapaleniem wątroby typu C i B	331
14. Przeszczepianie serca	345
<i>Jacek Różański, Adam Parulski, Piotr Kolsut, Mariusz Kuśmierczyk, Grażyna Jerzak-Wodzyńska</i>	
14.1. Wprowadzenie	345
14.2. Wskazania i kwalifikacja chorych do przeszczepienia serca	345
14.3. Kwalifikacja dawcy serca	349
14.4. Technika pobrania i sposób przechowywania serca	351
14.5. Znieczulenie do operacji przeszczepienia serca	352
14.6. Technika przeszczepienia serca	354
14.7. Wczesna opieka pooperacyjna	359
14.8. Powikłania po przeszczepieniu serca	362
14.9. Zagadnienia pielęgniarstwa opieki nad biorcą serca	364
14.10. Opieka po przeszczepieniu serca	366
15. Przeszczepianie płuc	369
<i>Marcin Maruszewski, Sławomir Żegleń, Jacek Wojarski, Marek Ochman, Wojciech Karolak, Ewa Kuciewicz, Anna Gibas, Alina Kliczka, Halina Pisarska, Marian Zembala</i>	
15.1. Wprowadzenie	369
15.2. Wskazania i kwalifikacja chorych do przeszczepienia płuc	370
15.3. Kwalifikacja dawcy płuc	374
15.4. Przygotowanie biorcy przeszczepu do operacji	377
15.5. Znieczulenie do operacji przeszczepienia płuc	378
15.6. Technika przeszczepienia płuc	379
15.7. Wczesna opieka pooperacyjna	381
15.8. Powikłania po przeszczepieniu płuc	383
15.9. Zasady opieki długoterminowej nad biorcą płuc	387
15.10. Zagadnienia pielęgniarstwa	388

16. Przeszczepianie kończyny górnej	397
<i>Jerzy Jabłecki, Ahmed Elsaftawy</i>	
16.1. Wprowadzenie	397
16.2. Przeszczepianie kończyn górnych	397
16.3. Kwalifikacja biorcy przeszczepu	398
16.4. Dobór dawcy	399
16.5. Przygotowanie do transplantacji kończyny z uwzględnieniem roli pielęgniarki	401
16.6. Procedura postępowania w przypadku transplantacji kończyny	403
16.7. Powikłania po operacji przeszczepienia kończyny górnej	406
16.8. Rehabilitacja	407
16.9. Główne aspekty opieki pielęgniarskiej	407
16.10. Transplantacja i replantacja kończyny – podobieństwa i różnice	408
17. Przeszczepianie twarzy	411
<i>Łukasz Krakowczyk, Adam Maciejewski</i>	
17.1. Wprowadzenie	411
17.2. Procedury operacyjne	411
17.3. Warunki powodzenia operacji	415
17.4. Etapy zabiegu operacyjnego	417
17.5. Wybór biorcy	420
17.6. Zgoda biorcy	420
17.7. Immunosupresja	421
18. Przeszczepianie narządów jamy brzusznej u dzieci	423
<i>Ryszard Grenda, Piotr Kaliciński</i>	
18.1. Transplantacja nerki u dzieci	423
18.2. Przeszczepienie wątroby u dzieci	430
18.3. Przeszczepienie jelita	435
19. Przeszczepianie narządów pacjentom w wieku starszym	439
<i>Wojciech Lisik, Dariusz Wasiak, Piotr Małkowski</i>	
19.1. Wprowadzenie	439
19.2. Przeszczepienie nerki	440
19.3. Przeszczepienie wątroby	441
19.4. Przeszczepienie trzustki, serca oraz płuc	441
19.5. Ocena ryzyka transplantacji lub kwalifikacja	442
19.6. Opieka po transplantacji	448
19.7. Zagadnienia pielęgniarskie	451
20. Cięża po przeszczepieniu narządu	455
<i>Joanna Pazik, Bronisława Pietrzak</i>	
20.1. Wprowadzenie	455
20.2. Postępowanie okołoporodowe, karmienie piersią	458
20.3. Antykoncepcja	459

21. Kardiologiczna ocena biorcy przeszczepu narządów jamy brzusznej	463
<i>Krzysztof Jankowski, Anna Lipińska</i>	
21.1. Wprowadzenie	463
21.2. Badania	466
21.3. Ocena ryzyka przed operacją	473
22. Zasady opieki długoterminowej nad biorcą przeszczepu	477
<i>Michał Ciszek</i>	
22.1. Wprowadzenie	477
22.2. Odrzucanie przeszczepionego narządu	478
22.3. Zakażenia	480
22.4. Powikłania chirurgiczne	483
22.5. Nawrót choroby podstawowej	484
22.6. Choroby sercowo-naczyniowe i metaboliczne	486
22.7. Nowotwory	487
23. Przeszczepianie szpiku i komórek krwiotwórczych	489
<i>Piotr Boguradzki, Honorata Firley, Małgorzata Dudkiewicz</i>	
23.1. Wprowadzenie	489
23.2. Dawcy szpiku i komórek krwiotwórczych	490
23.3. Pobranie i przechowywanie komórek krwiotwórczych	491
23.4. Wskazania i kwalifikacja chorych do przeszczepienia komórek krwiotwórczych	495
23.5. Technika przeszczepienia komórek krwiotwórczych	497
23.6. Odrzucanie przeszczepu komórek krwiotwórczych	498
23.7. Wczesna opieka po przeszczepieniu	499
23.8. Powikłania wczesne i odległe po przeszczepieniu komórek krwiotwórczych	505
23.9. Zasady opieki długoterminowej nad biorcą komórek krwiotwórczych	512
23.10. Pielęgniarka w zespole transplantacji szpiku	516
23.11. Organizacja pobrań i przeszczepień komórek krwiotwórczych w Polsce	521
24. Przeszczepianie rogówki	529
<i>Justyna Izdebska, Jacek P. Szaflik</i>	
24.1. Wprowadzenie	529
24.2. Pobranie i przechowywanie rogówki	531
24.3. Kwalifikacja dawcy rogówki	532
24.4. Technika pobrania i sposób przechowywania rogówki	533
24.5. Wskazania i kwalifikacja chorych do przeszczepienia rogówki	536
24.6. Przygotowanie biorcy przeszczepu do operacji	541
24.7. Znieczulenie do operacji przeszczepienia rogówki	543
24.8. Technika przeszczepienia rogówki	544
24.9. Przebieg operacji	547
24.10. Wczesna opieka pooperacyjna	552
24.11. Powikłania po przeszczepieniu rogówki	553
24.12. Zasady opieki długoterminowej nad biorcą rogówki	555
24.13. Pobieranie i przeszczepianie tkanek oka od osób żywych	556

24.14. Pielęgniarka w zespole transplantacji rogówki	556
24.15. Przeszczepianie rogówki – wskazówki ekspertów	558
24.16. Zagadnienia pielęgniarskie	560
25. Przeszczepy tkankowe i komórkowe	563
<i>Artur Kamiński</i>	
25.1. Wprowadzenie	563
25.2. Bankowanie tkanek i komórek	563
25.3. Wymogi prawne dotyczące bankowania tkanek i komórek	564
25.4. Kwalifikacja dawców tkanek i komórek	564
25.5. Pobranie tkanek i komórek	567
25.6. Przygotowanie przeszczepów tkankowych i komórkowych	569
25.7. Stosowanie przeszczepów tkanek i komórek	571
25.8. Wymogi dotyczące szpitala i personelu medycznego	572
25.9. Wymogi dotyczące odbioru z banku, przechowywania i stosowania przeszczepów tkankowych	573
25.10. Wymogi dotyczące prowadzenia dokumentacji pacjenta	574
25.11. Wymogi dotyczące zgłaszania istotnych zdarzeń i reakcji niepożądanych	575
26. Badania obrazowe dawcy i biorcy przeszczepu	577
<i>Piotr Palczewski, Katarzyna Sułkowska, Aleksandra Tomaszek</i>	
26.1. Wprowadzenie	577
26.2. Badania obrazowe i środki kontrastujące	577
26.3. Zagadnienia szczegółowe	584
26.4. Badania obrazowe w kontroli potransplantacyjnej	591
27. Ekonomiczne aspekty przeszczepiania narządów	597
<i>Roman Danielewicz, Teresa Danek</i>	
28. Historia medycyny transplantacyjnej	601
<i>Dariusz Wasiak</i>	
28.1. Wprowadzenie	601
28.2. Zarys historii przeszczepiania narządów na świecie	601
28.3. Historia przeszczepiania narządów w Polsce	605
29. Polska medycyna transplantacyjna w liczbach	609
<i>Piotr Malanowski</i>	
Piśmiennictwo podstawowe	621
Podręczniki	621
Zbiory	623
Skorowidz	624